

Det kongelige kunnskapsdepartementet
Postboks 8119 Dep
0032 OSLO

Deres ref.
201005135-
/SRM

Deres brev av:

Vår ref.
201001730-54

Emnekode
SARK-03

Dato
3. januar 2011

LIGA

**Oversendelse av høringsuttalelse - Forslag til endring i opplæringslov og privatskolelov -
Kompetanseregler m.m.**

Vedlagt følger høringsinnspill fra Bergen kommunevedrørende forslag til endringer i
opplæringsloven og privatskoleloven.

Saken er utarbeidet av Byrådsavdeling for barnehage og skole, og behandlet i byråd i møte
21.12.2010 sak 1472-10. Byrådets uttalelse med merknader følger vedlagt.

Med vennlig hilsen

Merete Bogen
seksjonsleder strategi og utredning

Lina Gaski
saksbehandler

Kopi til: Bystyrets kontor, Torstein Johannessen

Dato: 3. desember 2010

Byrådssak
1472/10

**Høringsuttalelse om forslag til endring i opplæringslova og privatskolelova.
Kompetanseregler m.m.**

LIGA   SARK-03-201001730-47

Hva saken gjelder:

Det foreligger brev datert 20.10.2010 fra Kunnskapsdepartementet med invitasjon til å gi uttalelse om forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den videregående opplæringa (opplæringslova) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova). Høringsnotat og lovforslag er lagt ut på departementets internettside: [Høring - forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven](#)
Høringsfristen er 10. januar 2011.

I høringsnotatet foreslås å:

1. Innføre krav om kompetanse for undervisning i opplæringslova og privatskolelova
2. Innføre bestemmelser i opplæringslova om fylkeskommunal norsk videregående opplæringstilbud i utlandet
3. Innføre rett til utvidet opplæringstid i private videregående skoler i privatskolelova
4. Endre bestemmelsene i opplæringslova og privatskolelova om politiattest, bl.a. ved bestemmelser om politiattest for skolelignende aktivitetstilbud.
5. Endre bestemmelsene i opplæringslova om tilsyn som en oppfølging av generelle endringer i tilsynsordning i kommunelov.

Vedtakskompetanse:

"Byrådets fullmakter § 5 vedtatt av bystyret 24.4.2006, sak 102:

Byrådet avgir høringsuttalelser på vegne av Bergen kommune.

Høringsuttalelser i prinsipielle saker som samtidig innebærer politiske avveininger, skal avgis av bystyret

Høringsuttalelser avgitt av byrådet sendes uten ugrunnet opphold bystyrets kontor til orientering.

Saken ansees ikke å være av prinsipiell karakter."

Byråden for barnehage og skole innstiller til byrådet å fatte følgende vedtak:

1. Byrådet slutter seg til høringsuttalelsen med de merknader som kommer frem i saksfremstillingen
2. Saken sendes bystyrets kontor til orientering

Filip Rygg
Byråd for barnehage og skole

Saksutredning:

1. Høringsbrev

Det foreligger brev datert 20.10.2010 fra Kunnskapsdepartementet med invitasjon til å gi uttalelse om forslag til endringer i lov 17. juli 1998 nr 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) og forslag til endringer i lov 4. juli 2003 nr 84 om private skolar med rett til statstilskot (privatskolelova).

I høringsnotatet foreslås å:

1. Innføre krav om kompetanse for undervisning i opplæringslova og privatskolelova
2. Innføre bestemmelser i opplæringslova om fylkeskommunal norsk videregående opplæringstilbud i utlandet
3. Innføre rett til utvidet opplæringstid i private videregående skoler i privatskolelova
4. Endre bestemmelsene i opplæringslova og privatskolelova om politiattest, bl.a. ved bestemmelser om politiattest for skolelignende aktivitetstilbud.
5. Endre bestemmelsene i opplæringslova om tilsyn som en oppfølging av generelle endringer i tilsynsordning i kommunelov.

Høringsnotat og lovforslag er lagt ut på departementets internettside: [Høring - forslag til endringer i opplæringsloven og privatskoleloven](#)
Høringsfristen er 10. januar 2011.

Det vil bli gitt innspill til pkt. 1, 4 og 5.

2. Kompetansekrav for undervisning

2.1 Bakgrunn for forslaget

Læreren er den faktor som sterkest påvirker elevenes læring. 40 % av lærerne har ingen faglig fordypning i fagene de underviser i, og bare om lag en femdel har minst 60 studiepoeng i fagene de underviser i. For å styrke lærerens kompetanse er den tidligere allmennlærerutdanningen erstattet av to nye, differensierte grunnskolelærerutdanninger for henholdsvis 1.–7. trinn og 5.–10. trinn fra høsten 2010. Utdanningene vil ha en større grad av faglig fordypning enn tidligere lærerutdanning og innebærer at framtidige lærere på ungdomstrinnet som hovedregel vil ha 60 studiepoeng i tre undervisningsfag. Lærere på barnetrinnet vil ha 30 studiepoeng i tre undervisningsfag og 60 studiepoeng i ett undervisningsfag.

I opplæringsloven er det i dag fastsatt kompetansekrav for *tilsetting* i undervisningsstillinger i grunnskolen. Departementet foreslår i høringsnotatet å lovfeste krav om relevant kompetanse for å *undervise*. Forslaget foreslås i hovedsak å tre i kraft fra og med høsten 2014.

2.2 Gjeldende rett

Gjeldende lov med tilhørende forskrift fastsetter kompetansekrav ved tilsetting i undervisningsstilling. Opplæringsloven har ingen bestemmelser som direkte fastsetter krav til kompetanse for å undervise.

2.3 Departementets forslag

Lærere utdannet gjennom den nye grunnskolelærerutdanningen vil ha større grad av faglig fordypning enn den tidligere allmennlærerutdanningen ga. For at dette skal komme elevene til gode, må kompetansekravene knyttes til det å undervise i fag. Det foreslås derfor en ny bestemmelse i opplæringslovens § 10-1 med krav om at den som skal undervise må ha relevant kompetanse i de fagene og for de årstrinn hun eller han skal undervise i. For barnetrinnet (årstrinnene 1-7) vil imidlertid kravet om å ha fagkompetanse for å undervise i de enkelte fag, kun gjelde for fagene norsk/samisk og matematikk. Dette er grunnleggende fag for disse årstrinnene og er også obligatoriske fag i den nye grunnskolelærerutdanningen. Konkret innhold i kravene til kompetanse for undervisning vil bli regulert i forskriften. Forslag til ny forskrift med konkrete kompetansekrav vil bli sendt på høring fra Utdanningsdirektoratet. I forskriften vil det bl.a. bli foreslått å innføre krav om 30 relevante studiepoeng for å undervise i norsk/samisk og matematikk på barnetrinnet (1-7 årstrinn). For ungdomstrinnet (8-10 årstrinn) vil det bli foreslått krav om 60 relevante studiepoeng for å undervise i norsk/samisk, matematikk og engelsk og 30 relevante studiepoeng for å undervise i øvrige fag.

De nye lov- og forskriftskravene til kompetanse skal ikke gjøres gjeldende for lærere som har kompetanse som tilfredsstilte kravene fra før de nye bestemmelsene trer i kraft. Disse lærerne stilles således ikke overfor nye kompetansekrav verken for å kunne fortsette i sine stillinger, ved søking på ny tilsetning eller for å undervise. Det er foreslått unntak for skoler med små ungdomstrinn og for skoler som vil ha vesentlige problemer med å få tak i personale. Det foreslås og en bestemmelse som gir adgang til å tilsette på vilkår om at påbegynt utdanning fullføres. Det vil således skje en gradvis innføring av nye kompetanseregler ved at de kun vil gjelde for de som tar utdanning etter at bestemmelsene er trådt i kraft. Videre skal det ikke være nødvendig for en skole å øke personalressursene for undervisning på grunn av et slikt krav.

De nye bestemmelsene om krav til relevant kompetanse for undervisning foreslås i å tre i kraft fra og med skoleåret 2014.

2.4 Byrådetts vurderinger

Byrådet er opptatt av å styrke lærernes faglige kompetanse og ser faglig kompetanse som en viktig forutsetning for å drive god opplæring. Byrådet støtter derfor departementets forslag om at kompetansekrav i større grad må knyttes til undervisningen i tillegg til de eksisterende krav til kompetanse for tilsetning.

Byrådet støtter forslaget om at det skal kreves 60 studiepoeng for å undervise i norsk, matematikk og engelsk på ungdomsskolen. I tillegg mener byrådet tilsvarende krav også bør innføres når det gjelder både tilsetning og undervisning i naturfag. Byrådet støtter videre forslaget om å kreve 30 studiepoeng for å undervise i de øvrige fagene på ungdomstrinnet.

Når det gjelder barnetrinnet støtter byrådet forslaget om å knytte kompetansekrav på 30 studiepoeng til undervisning i matematikk og norsk. Byrådet mener at det i tillegg bør innføres kompetansekrav knyttet til undervisning i engelsk på barnetrinnet.

3. Politiattest

3.1 Bakgrunn

Stortinget har vedtatt ny politiregisterlov. Loven inneholder de sentrale og grunnleggende bestemmelser om politiattest og trer i kraft høsten 2011. Hjemmel for å kreve fremlagt politiattest må imidlertid fortsatt inntas i spesiallovgivningen, her vil det gjelde opplæringsloven. Det samme gjelder hvilke konsekvenser anmerkninger på en politiattest skal få. Opplæringslova

og privatskolelova som spesiallovgivning må derfor gjennomgås med tanke på eventuelle tilpasninger til politiregisterloven.

I tillegg er det behov for å vurdere om det må gjøres andre endringer i opplæringslova og privatskolelova. Oslo kommune har fremsatt et ønske om hjemmel for å kunne kreve politiattest av dem som blir ansatt i det årlige sommerskoletilbudet i Oslo kommune. En permanent hjemmel for dette finnes ikke i dag.

3.2 Departementets forslag

3.2.1 Konsekvenser av anmerkninger på politiattesten

En regulering av hvilke *konsekvenser* en anmerking på politiattesten skal få, må gjøres i spesiallovgivningen. Opplæringslova og privatskolelova har i dag bestemmelser om at seksuelle overgrep mot barn skal medføre yrkesforbud for dem som ansettes i grunnskolen. Det samme gjelder for skolefritidsordningen og musikk- og kulturskoler.

Antallet lovovertridelser som skal anmerkes på politiattestene er gjennom ny politiregisterlovs § 39 blitt en del utvidet. Blant annet skal også volds- og ransforbrytelser samt grov narkotikakriminalitet anmerkes. Spørsmålet er om dette medfører behov for endring i regelverket om konsekvenser av anmerkning på politiattesten.

Departementet foreslår å fastholde dagens ordning slik at seksuelle overgrep mot barn fortsatt skal føre til ansettelsesforbud i grunnskole, skolefritidsordning og musikk- og kulturskole. For andre overtrედelsers vedkommende foreslås at angjeldende ansettelsesmyndighet selv må avgjøre hvilke konsekvenser et lovbrudd skal få. På den måten skjer ingen automatisk utestengning fra arbeidsforhold i skolen i flere tilfeller enn i dag. Samtidig vil en ansettelsesmyndighet, bl.a. gjennom ansettelsesintervju og andre undersøkelser, nærmere kunne gjøre seg kjent med bakgrunnen til den som tilbys en stilling. På den måten kan ulike hensyn bli ivarettatt gjennom en totalvurdering i hvert enkelt tilfelle.

Departementet foreslår dermed verken å fjerne eller utvide det som er det eksisterende yrkesforbudet.

3.2.2 Politiattest for de som har bodd i andre land

Opplæringslova og privatskolelova krever at den som skal ansettes i skolen må legge frem politiattest. Det er ikke sagt noe nærmere om forholdet når den som skal ansettes har bodd i annet land og om eventuelle politiattester utstedt i *andre land*. Dagens strafferegistreringslov sier heller ikke noe om dette.

Etter hovedregelen i den nye politiregisterloven § 36 skal man imidlertid basere seg på opplysninger som fremkommer av den norske attesten. Politiattester utstedt i annet EØS-land likestilles med norsk politiattest. I politiregisterloven heter det videre at det kan stilles krav om inntil 5 års botid i Norge dersom det i forbindelse med vandelskontroll ikke kan fremlegges politiattest og dersom vesentlige samfunnsmessige hensyn tilsier det.

Årsaken til dette er at det i praksis ofte ikke vil være mulig å gjennomføre tilfredsstillende vandelskontroll av utlendinger. I Norge utstedes politiattest for den periode vedkommende har vært registrert bosatt i landet. For utlendinger med forholdsvis kort botid i Norge vil derfor attesten være av begrenset verdi idet den kun dekker vandelen i et avgrenset tidsrom. Attesten avdekker således ikke potensielt alvorlige straffbare handlinger som kan være begått forut for

at vedkommende kom til Norge. Tilsvarende gir den mulighet til å dokumentere at vedkommende har plettfri vandel over et lengre tidsrom.

Samtidig uttales det at det på enkelte områder er et reelt behov for en unntaksregel med krav til minimum botid. I proposisjonens kommentarer til politiregisterloven § 36 nr. 3 uttales at bestemmelser om krav til minimum botid bare bør gis dersom "vesentlige samfunnshensyn" tilsier det. Dette innebærer at slike regler bare bør gis i særlige tilfeller.

På skolesektorens område innebærer dette altså at kravet om politiattest for ansettelse skal forstås som krav om politiattest fra Norge eller EØS-land. Med kort eller ingen botid i Norge innebærer det en politiattest med svært begrenset eller ingen verdi. Uttalelsene i forarbeidene til politiregisterloven innebærer også at det er vurdert ikke å være hensiktsmessig med krav om politiattest fra andre land. Det kan altså, om det foreligger "vesentlige samfunnshensyn", innføres bestemmelser med krav til minimum botid.

Et minstekrav om botid vil gjelde samtlige utlendinger utenfor EØS-området som ikke kan fremlegge tilfredsstillende politiattest. Et slikt krav vil på generelt grunnlag kunne utelukke en stor gruppe fra arbeid innenfor skolesektoren. Dette vil kunne medføre at lærere det er stort behov for, eksempelvis i språkfag og morsmålsundervisning, ikke vil kunne ansettes før de har bodd her lenge nok. Dette vil videre kunne føre til at de finner en annen yrkesvei enn skolesektoren. Et krav om minste botid vil således kunne være uheldig både for skolesektoren og for den enkelte arbeidssøkeren. I tillegg er det generelt viktig med et arbeidsliv som inkluderer innvandrere. På den annen side må disse forholdene avveies mot behovet for å ivareta barna og deres sikkerhet. Det å unngå å ansette personer som p.g.a. tidligere straffbare forhold ikke bør ha ansettelse i skolen, er i den forbindelse sentralt.

Departementet har kommet til at det i denne omgang ikke er hensiktsmessig å innføre krav om botid. Krav om botid er inngripende, og politiregisterloven krever også at "vesentlige samfunnshensyn" tilsier dette. Hvis det skal innføres lovregler i spesiallovgivningen om botid som alternativ til politiattest, synes det dessuten ikke unaturlig at identiske eller likelydende regler blir innført på ulike sektorer. Barne- og likestillings- og inkluderingsdepartementet har i et høringsbrev våren 2010 med forslag til endringer i reglene om politiattest på barnevernområdet gitt uttrykk for at spørsmålene om å innføre et krav om botid mest hensiktsmessig bør vurderes samlet for alle områdene der slik politiattest kreves. Kunnskapsdepartementet synes det er naturlig med en helhetlig og grundig tilnærming til disse spørsmålene og foreslår ingen nye bestemmelser om dette nå.

3.2.3 Skolelignende aktivitetstilbud

Departementet foreslår at adgangen til å kreve fremlagt politiattest etter opplæringslova og privatskolelova utvides slik at dette også kan kreves i forbindelse med ansettelse til "skoleliknende aktivitetstilbud." Hva som ligger i begrepet foreslås presisert i lovteksten ved tilføyelsen "dvs aktivitetstilbud i regi av kommune eller fylkeskommune med karakter av opplæring". Det avgjørende for hva som faller inn under begrepet må være at det gjelder fritidsaktiviteter som arrangeres i regi av skoleeier som kommune og fylkeskommune, eventuelt privat skoleeier og har nær tilknytning til skolen. Det må være et tilbud med karakter av opplæring og være slik utformet at det gir noe faglig kompetanse. Det må ikke stilles strenge krav til det faglige innholdet, heller ikke med tanke på hva som kan være å anse som fag. Det er også nødvendig at ansatte er knyttet til aktivitetstilbudet.

Politiattesten som kreves i forbindelse med skolelignende aktivitetstilbud skal ha samme innhold som politiattest krever av den som ansettes i for eksempel en grunnskole. I tillegg foreslås at kravet til politiattest også skal gjelde den som regelmessig oppholder seg i et slikt aktivitetstilbud uten å være ansatt der.

3.3 Byrådets vurderinger

3.3.1 Konsekvenser av anmerkninger på politiattesten

Opplæringslova og privatskolelova har i dag bestemmelser om at seksuelle overgrep mot barn skal medføre yrkesforbud for dem som ansettes i grunnskolen. Byrådet støtter forslaget om at det eksisterende yrkesforbudet verken fjernes eller utvides, samt at for andre overtredelser må det være ansettelsesmyndigheten selv som må avgjøre hvilke konsekvenser et lovbrudd skal få.

I Bergen er det den enkelte skole som er ansettelsesmyndighet. Byrådet vil imidlertid bemerke at det kan være vanskelig for skolene å gjøre vurderinger i forhold til konsekvenser av lovbrudd når det gjelder tilsetninger. Byrådet anbefaler derfor at det utarbeides retningslinjer som kan være til hjelp for ansettelsesmyndighetene i dette arbeidet.

3.3.2 Politiattest for de som har bodd i andre land

Byrådet er opptatt av å ivareta barnas sikkerhet og mener det er uheldig at det oftest ikke gjennomføres tilfredsstillende vandelskontroll av de som kommer fra området utenfor EØS og skal arbeide i grunnskolen. Samtidig ser byrådet at det er vanskelig å finne gode ordninger som ikke vil medføre uheldig konsekvenser for skolesektoren.

Byrådet støtter derfor departementets forslag om at det ikke er hensiktsmessig å innføre krav om botid. Samtidig er byrådet enig i at denne problemstillingen i fremtiden bør vurderes samlet for alle sektorer der det er naturlig med politiattest.

3.3.3 Skoleliknende aktivitetstilbud

Byrådet støtter forslaget om at adgangen til å kreve fremlagt politiattest etter opplæringsloven og privatskoleloven utvides slik at dette også kan kreves i forbindelse med ansettelse til "skoleliknende aktivitetstilbud".

4 Oppdateringer i tilsynsbestemmelsen som følge av generell gjennomgang av særlovshjemler for statlig tilsyn med kommunene

4.1 Bakgrunn og forslag

Departementets foreslår at opplæringsloven kapittel 14 om tilsyn blir justert slik at det blir fastsatt i denne loven at det er reglene om statlig tilsyn i kommuneloven kapittel 10 A som nærmere regulerer tilsynet med oppfyllelsen av kommunepliktene som følger av opplæringsloven. Det gjøres også tydelig at det dreier seg om et rent lovlighetstilsyn. I tråd med ordningen i kommuneloven, foreslås det at tilsynsmyndigheten i opplæringsloven legges til fylkesmannen.

4.2 Byrådets vurderinger

Byrådet støtter forslaget om å endre bestemmelsene i opplæringsloven om tilsyn.